

משנה מסכת פסחים פרק ד

משנה ח

[ט] ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו הן שלא מיחו בידם מרכיבין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין וגודשין לפני העומר ולא מיחו בידם ואלו שמיחו בידם מתירין גמזיות של הקדש ואוכלין מתחת הנשרים בשבת ונותנים פאה לירק ומיחו בידם חכמים:

רמב"ם על משנה מסכת פסחים פרק ד משנה ח

וכורכין את שמע, שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו בעת קרית שמע.

ר' עובדיה מברטנורא מסכת פסחים פרק ד משנה ח

וכורכין את שמע - שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקריאת שמע. פרוש אחר שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת, שצריך להאריך באחד ולהפסיק בין מלכות שמים לדברים אחרים:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נו עמוד א

וכורכין את שמע. היכי עבדי? אמר רב יהודה: אומרים +דברים +שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ולא היו מפסיקין. רבא אמר: מפסיקין היו אלא שהיו אומרים היום על לבבך דמשמע: היום על לבבך, ולא מחר על לבבך. תנו רבנן: כיצד היו כורכין את שמע? אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מאי טעמא אמרינן ליה? כדדריש רבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: +בראשית מט+ ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם. ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו, לא נאמרוהו - אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי. אמר רבי יצחק, אמרי דבי רבי אמר: משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה, אם תאמר - יש לה גנאי, לא תאמר - יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בחשאי. אמר רבי אבהו: התקינו שיהו אומרים אותו בקול רם מפני תרעומת המינין. ובנהרדעא דליכא מינין - עד השתא אמרי לה בחשאי.

תנו רבנן: ששה דברים עשו אנשי יריחו, שלשה ברצון חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים. ואלו ברצון חכמים: מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין לפני העומר. ואלו שלא ברצון חכמים: גודשין לפני העומר, ופורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת וימים טובים, ומתירין גמזיות של הקדש, של חרוב ושל שקמה, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי יהודה: אם ברצון חכמים היו עושין - יהו כל אדם עושין כן. אלא: אלו ואלו שלא ברצון חכמים היו עושין, על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם. ואלו שלא מיחו בידם: מרכיבין דקלים כל היום, וכורכין את שמע, וקוצרין וגודשין לפני העומר. ואלו שמיחו בידם: מתירין גמזיות של הקדש, של חרוב ושל שקמה, ופורצין פרצות בגנותיהן ופרדסיהן להאכיל נשר לעניים בשבתות וימים טובים בשני בצורת, נותנין פאה לירק, ומיחו בידם חכמים. וסבר רבי יהודה קצירה שלא ברצון חכמים היא? והתנן: אנשי יריחו קוצרין לפני העומר ברצון חכמים, וגודשין לפני העומר שלא ברצון חכמים, ולא מיחו בידם חכמים? מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו - רבי יהודה, וקתני קוצרין ברצון חכמים! - וליטעמך, הני ארבעה הוה? - אלא: סמי מיכן קצירה.

תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק ד דף לא טור ב/ה"ז

כיצד היו כורכין את שמע אמר רבי אחא אמר רבי זעורה אמר רבי לא שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אלא שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה דברי רבי מאיר רבי יודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד רבי יוסה אמר רבי זעורה רבי לא שמע ישראל ה' וגו' אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך דברי רבי מאיר רבי יודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

תוספתא מסכת פסחים (ליברמן) פרק ג

הלכה יט

ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה כרצון חכמים ושלשה שלא כרצון חכמים אילו כרצון חכמים מרכיבין דקלים בערבי פסחים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין לפני העומר ואילו שלא כרצון חכמים מתירין גמזיות של הקדש ואוכלין נשרים בשבת ונותנין פאה לירק אמר ר' יהודה אם כרצון חכמים הן עושין יהו כל אדם עושין כן אלא שלשה מיחו בידן ושלשה לא מיחו בידן אילו שלא מיחו בידן מרכיבין דקלים בערבי פסחים וכורכין את שמע וגודשין וקוצרין לפני העומר ולא מיחו בידן אילו שמיחו בידן מתירין גמזיות של הקדש ואוכלין נשרים בשבת ונותנין פאה לירק כיצד כורכין את שמע אומר שמע ישראל וגו' ולא היו מפסיקין ר' יהודה או מפסיקין היו אלא שלא היו אומרי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

רש"י מסכת פסחים דף נו עמוד א

ולא היו מפסיקין - בין אחד לואהבת אף על פי דצריך להאריך באחד, ולהפסיק בין קבלת מלכות שמים לדברים אחרים, שכל אחד מקבל עליו ואומר אחד הוא אלהינו בפסוק ראשון, ופסוק שני לשון צוואה היא. ר' יהודה אומר - מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו.

וכורכין - כלומר שהיו מדבקין כל הקרייה כמות שהיא, ולא היו מוסיפין, ואית דגרסי: שהיו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו, פירוש: שהיו אומרים אותו בקול רם.

רש"י מסכת מנחות דף עא עמוד א

וכורכין את שמע – מפ' בפסחים במקום שנהגו שהיו אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין ליתן ריוח בין תיבה לתיבה.

תוספות מסכת פסחים דף נו עמוד א

לא היו מפסיקין - בין שמע ישראל לשם דמשמע דאומר לשם שישמע ישראל ויענם.

תוספות מסכת מנחות דף עא עמוד א

וכורכין את שמע - בפרק מקום שנהגו (פסחים נו.) מפרש היכי עבדי אמר רב יהודה אמר שמואל ולא היו מפסיקים ונראה לפרש דלא היו מפסיקין בין ישראל לשם שלא יהא נראה כאומר לישראל שישמע את השם ופשטיה דקרא היינו שמע ישראל כי ה' אלהינו ה' אחד ובירושלמי אמרינן שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה ויש מי שאומר שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך.

רי"ף מסכת ברכות דף ח עמוד ב

בפרק מקום שנהגו בענין ששה דברים עשו אנשי יריחו וכו' וכורכין את שמע היכי עבוד אמר רב יהודה אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין רבא אמר מפסיקין היו אלא שהיו אומרים היום על לבבך דמשמע היום על לבבך ולא למחר על לבבך תנו רבנן כיצד כורכין את שמע אומרים שמע וגו' ולא היו מפסיקין דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ואנן מאי טעמא אמרינן ליה כדדריש רבי שמעון בן פזי ויקרא יעקב וגו' ראובן בכורי אתה בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא יש במטתי פסול כאברהם אבי אבא שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק אבי שיצא ממנו עשו אמרו לו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אמרי רבנן היכי נעביד נימריה לא אמריה משה לא נימרי' אמריה יעקב התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי א"ר יצחק דבי רבי אמי משל לבת מלך שהריחה ציקי קדרה תאמר יש לה גנאי לא תאמר יש לה צער התחילו עבדיה והביאו לה בחשאי

רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א

הלכה ד

הקורא קריאת שמע כשהוא גומר פסוק ראשון אומר א בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם * ועד וחוזר וקורא כדרכו ואהבת את יי' אלהיך עד סופה, ולמה קורין כן מסורת היא בידינו שבשעה שקבץ יעקב אבינו את בניו במצרים בשעת מיתתו ציום וזרזם על יחוד השם ועל דרך ה' שהלך בה אברהם ויצחק אביו ושאל אותם ואמר להם בני שמא יש בכם פסלות מי שאינו עומד עמי ביחוד השם כענין שאמר לנו משה רבינו פן יש בכם איש או אשה וגו' ענו כולם ואמרו שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד, כלומר שמע ממנו אבינו ישראל יי' אלהינו יי' אחד, פתח הזקן ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, לפיכך נהגו כל ישראל לומר שבח ששבח בו ישראל הזקן אחר פסוק זה.

ספר הרוקח הלכות ברכות סימן שכ

בפסיק' בפרק מקום שנהגו משמע שצריך להפסיק בין ה' אחד לברוך שם כבוד. ברוך שם כבוד אומר בלחישא. במדרש אספה לי כשעלה משה למרום וסיימו קרית שמע התחילו המלאכים ואמרו ברוך שם כבוד מלכותו. הלך משה והתקין שיהו אומר אותו בחשאי. במדר' רבנן אמרין כשעלה משה למרום שמע מלאכי השרת מקלסין ברוך שם. והורה לישראל. ולמה אין אומרים אותו בפרהסיא. א"ר יוסי למה הדבר דומה לאחד שגנב קרומין מתוך פלטיין של מלך נתנה לאשתו אמר לה אל תתקשטי בפרהסיא אלא בתוך ביתך. אבל ביום הכפורים שהם נקיים כמלאכים הם אומרים בפרהסיא ברוך שם כבוד מלכותו. בכל לבבך צריך ליתן ריוח בין הדבקים היום צריך להפסיק ואחר יאמר על לבבך כדפסי' רבא כוותיה אשר אנכי מצוך היום והדר ליקרי לאהבה.

מרדכי מסכת ברכות פרק היה קורא [רמז לד]

[רמז מ] וכורכין את שמע (פסחים נ"ו א) כלומר מדביקין ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת וצריך להאריך באחד ולהפסיק בין קבלת מלכות שמים לואהבת דפסוק שני לשון צואה. מפסיקין היו אבל לא היו שותקין אלא שהיו אומרים בשכמל"ו:

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ח עמוד ב

אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין כלומר שלא היו קורין אותה בנחת עם הטעמים שלה כמו שאנו נוהגין היום שעיקר מצות ק"ש הוא לקרותה עם הטעמים שלה:

(רבא) [רבי יהודה] אמר מפסיקין היו כלומר אומרים היו שמע ישראל בנחת אלא הכריכה היתה שהיו כורכים שמע עם ואהבת ולא היו אומרים בשכמל"ו ורש"י ז"ל מפרש בענין אחר דמאי דאמר ר"מ שלא היו מפסיקין ר"ל שלא היו מפסיקין כלל בין אחד ובין ואהבת שלא היו אומרים בשכמל"ו וגם לא היו מאריכין בדל"ת:

ור' יהודה אמר מפסיקין היו כלומר מאריכין היו בדל"ת אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וקשה על זה שלא היה לו לומר לשון מפסיקין אלא מאריכין היו אלא ודאי הפירוש הראשון עיקר מפי מורי הרב נר"ו:

התקינו שיהו אומרים אותו בחשאי ר"ל שיאמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלחש ואחר כך יאמר כל השאר בקול רם אם ירצה וכן נוהגים היום בהרבה מקומות ומנהג יפה הוא אלא שיש לחוש מפני עמי הארץ שירגילו עצמם לדבר בינתים:

בית הבחירה למאירי מסכת פסחים דף נה עמוד ב

השניה שהיו כורכין את שמע והוא שלא היו מפסיקים בין פסוק של שמע לפסוק של ואהבת בברוך שם כבוד מלכותו אלא שהיו מפסיקים ביניהם בשהייה מועטת שלא לכרוך קבלת עול מלכות שמים בקבלת עול מצות ולא מיחו חכמים בידם הואיל ולא אמרה משה רבינו אלא שמ"מ הדבר נאה לאמרו ובחשאי מצד מה שאמרו בגמ' שכשקבץ יעקב את בניו בקש לגלות להם את הקץ ונסתלקה ממנו רוח הקודש אמר שמא חס ושלום יש פסול בזרעי כאבא שיצא ממנו עשו וכאבי אבא שיצא ממנו ישמעאל אמרו לו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אנו אין בלבנו אלא אחד פתח ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והרגיש שלא בסבת פסול זרעו נסתלקה ממנו אלא שלא היה הקדוש ברוך הוא רוצה לגלות לו ונמנע מלגלותו וברכם אמרו רבנן היכא נייעביד נימריה לא אמריה משה לא נימריה הא אמריה יעקב התקינו שיהו אומרי' אותו בחשאי:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת פסחים דף נו עמוד א

ולא היו מפסיקין כו'. עפרש"י מפירושו נראה לר"מ דאין אומרים כלל בשכמל"ו ודרשה דלקמן ואנן מ"ט אמרי' ל"י כו' היינו אליבא דר"י ומיהו לפי גירסא שניה שבפרש"י שהיו אומרים בשכמל"ו ק"ק דא"כ הא דאנן אמרי' ליה לא אתיא נמי לר' יהודה שהרי מיחו חכמים באנשי יריחו דהיינו שלא לאמרו ומלשון המרדכי שכתב מפסיקין ולא היו שותקין אלא שהיו אומרים בשכמל"ו עכ"ל ור"ל שלא היו שותקין והיו אומרים בשכמל"ו בקול רם כמו פס' א' והיינו שלא היו שותקין לאמרו בלחש וק"ל:

רבא אמר כו'. כפירש"י בחומש כי מלת היום אינו דבוק עם לבבך אלא עם אשר אנכי מצוך היום וכה"ג פרש"י גבי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה ובטור א"ח כתוב ג"כ יש להפסיק בין היום ובין לאהבה ומיהו ק"ק אמילתיה דרבא שהוא מפרש לה דלא כמאן מהנך תנאי דלקמן וכי פליג אהני תנאי דלא מפרשין כורכין שמע הכי וק"ל:

טור אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סא

...כתב ר"ע וצריך להפסיק בין תיבה לתיבה דעל ההיא (דפסחים נה ב) דאנשי יריחו היו כורכין את שמע שלא ברצון חכמים מפורש בירושלמי שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה

...וכתב ר"י שצריך לשתק אותם שאומרים באשמורות שמע שמע ואומרים בשכמל"ו אף על פי שאינו מן הפרשה משום הא דאיתמר בפסחים בפ' מקום שנהגו (נו א) כשקרא יעקב לבניו בקש לגלות להם הקץ ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא יש בכם שאינו הגון פתחו כולם ואמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד פתח הזקן ואמר בשכמל"ו ואמרינן נמי התם היכי נייעביד נימריה לא אמריה משה לא נימריה הא אמריה יעקב תקנו לומר אותו בחשאי ע"כ נוהגין לאמרו (אותו) בחשאי אפילו במקומות שנוהגין לקרות כולה בקול רם וצריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת וכן צריך להפסיק בין היום לעל לבבך שלא יהא נראה היום ולא למחר ומהאי טעמא נמי צריך להפסיק בין אשר אנכי מצוה אתכם היום ובין לאהבה ...כתב הרב רבי יונה שצריך לקרותה בטעמיה כמו שהם בתורה וזהו פירוש דההיא דמקום שנהגו שהיו כורכין את שמע שלא ברצון חכמים שלא היו קוראים אותה בטעמיה

דרכי משה הקצור אורח חיים סימן סא אות (ד)

(ד) ומצאתי כתוב בשם ספר על הכל שחבר תלמיד מוהר"מ (עמ' 7) כתב בשם מוהר"ם שצריך להפסיק שלש הפסקות במקרא זה אחד בין ישראל לה' שלא ישתמע שישראל הוא השם והתוספות פרק מקום שנהגו (פסחים נו. ד"ה לא היו) פירושו טעם אחר עיין שם ועוד צריך להפסיק בין ה' אלהינו לה' אחד כי היכי דלישתמע ה' שהוא אלהינו הוא ה' אחד א"כ הפסוק נחלק לשלשה חלקים והם שלש הפסקות וכן מורה על זה טעם הניקוד בפסוק שמע שיש פסיק בין ישראל לה' ובין אלהינו לה' עכ"ל:

טור אורח חיים הלכות יום הכפורים סימן תר"ט

...וקורין שמע בברכותיה ונוהגין באשכנז לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם וסמך לדבר במדרש ואלה הדברים רבה בפרשת ואתחנן כשעלה משה לרקיע שמע מלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד והורידו לישראל למה הדבר דומה לאדם שגנב הורמין פי' חפץ נאה מתוך פלטרין של מלך ונתנו לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בו אלא בצנעה בתוך ביתך לכן כל השנה אומרים אותו בלחש ובי"ה אומרים אותו בפרהסיא לפי שאנו כמלאכים

ב"ח אורח חיים סימן סא

ג כתב רב עמרם וצריך להפסיק בין תיבה לתיבה כו'. נראה דרצונו לומר שלא יאמר התיבות במרוצה אלא במתון מתון כאילו מונה מעות אחת אחת והא דצריך ליתן ריוח בין הדבקים ענין אחר הוא והוא שלא יאמר על לבבך בנשימה אחת אלא על בנשימה בפני עצמה ולבבך בנשימה בפני עצמה וזהו הריוח שנותן בין נשימה לנשימה אבל שאר תיבות יכול לומר בנשימה אחת רק שיפסיק בין תיבה לתיבה:

ח ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וכו'. כתב בשלטי הגבורים פרק היה קורא (ח: אות ז) בשם ר' ישעיה אחרון ז"ל (פסקי ריא"ז ברכות ב, ד) ונראה בעיני שאם לא אמרו אין מחזירין אותו עכ"ל וטעמו דק"ש דאורייתא לא יצא ידי חובתו אם לא אמרו אבל בשכ"מ לעולם ועד אינה אלא תקנה כיון דאמרה יעקב הלכך אין מחזירין אותו:

ט וצריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת. טעמו דעד לעולם ועד הוא קבלת עול מלכות שמים ופסוק ואהבת הוא לשון ציווי לקיים מצות ואהבת ומשום הכי לא אמר להפסיק בין ה' אחד לברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אף על גב דלא אמרו משה בתורה אלא כיון שגם זה הוא מכלל קבלת מלכות שמים אין להפסיק כלום בין זה לזה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סא

סעיף יג

* אחר פסוק ראשון יא צריך לומר (כט) [יא] <ה> בשכמל"ו, (ל) בחשאי.

סעיף יד

צריך להפסיק מעט (לא) <ו> בין לעולם ועד לואהבת, כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות. הגה: ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה', ובין אלהינו לה' השני, כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלהינו הוא ה' אחד (רוקח). ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך, כי עיקר קבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם).

סעיף טו

צריך להפסיק בין היום על לבבך, ובין היום לאהבה, שלא יהא נראה היום ולא למחר.

סעיף כד

צריך לקרות קריאת שמע בטעמים כמו שהם בתורה. הגה: אבל לא נהגו (לז) כן במדינות אלו, ומ"מ יד המדקדקים מחמירים (לח) [יד] בכך.

לבוש אורח חיים סימן סא

סעיף ו

וצריך להפסיק בין כל תיבה ותיבה, כדי שיובן כל תיבה ותיבה בפני עצמה...

סעיף יג

ומוסיפין בקריאת שמע ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד מיד אחר פסוק שמע וגו' אף על פי שאינו מן הפרשה, משום הא דאמרינן פרק מקום שנהגו [פסחים נו ע"א] כשקרא יעקב אבינו ע"ה לבניו ביקש לגלות להם את הקץ דכתיב [בראשית מט, א] ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, נסתלקה ממנו שכינה ולא הניחתו לגלותו, אמר לבניו שמא יש בכם מי שאינו הגון, פתחו כולם ואמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, פתח הזקן ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואמרינן היכי נעביד, נימריה, לא אמרו משה, לא נימריה, הא אמריה יעקב, תקנו לומר אותו בחשאי, כלומר אפילו במקום שנהגין לקרות כולה בקול רם נוהגין לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בחשאי, לתת בו היכר שאינו מן הפרשה הכתובה בתורה רק יעקב אמרו^(ו): * הג"ה ועיין לקמן סימן תרי"ט סעיף ב' ובסמוך סעיף כ"ו:

סעיף יד

ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלהינו לה' השני, כדי שיהא נשמע שמע ישראל שה' שהוא אלהינו הוא ה' אחד. ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך, כי עיקר קיבול עול מלכות שמים הוא פסוק ראשון הכתוב בפרשה. וכן ג"כ צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת עול מלכות שמים לשאר מצות, דברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ג"כ מכלל קבלת מלכות שמים הוא, אלא שאינו כל כך קבלת מלכות שמים כמו הפסוק ראשון שהוא כתוב בפירוש בפרשה:

סעיף טו

וצריך להפסיק בין היום לעל לבבך, שלא יהא נשמע היום על לבבך ולא למחר על לבבך, וכן יפסיק בין אשר אנכי מצוה אתכם היום ובין לאהבה, שלא יהא נשמע היום לאהבה ולא למחר לאהבה:

סעיף כב

ולא בקריאת שמע בלבד אמרו אלא אף בפסוקי דזמרה או בשאר פסוקי תורה נביאים וכתובים ובתפלה יש ליזהר בכל זה, כגון ספרו בגוים את כבודו, שבחי ירושלים את, ויראו העם את, ותקם את, וממליכים את, אלא שהזהירו חז"ל בקריאת שמע ביותר מפני שיש בה יחוד השם יתברך וקבלת עול מלכות שמים. ועוד שחייבים כל אדם לקרותה בכל יום פעמיים, לפיכך היו צריכין להזהיר עליהם מפני עמי הארץ שאינם בקיאים בקריאה:

סעיף כד

המדקדקים קורין קריאת שמע בטעמיה כמו שהם בתורה, כי גם פיסוקי טעמים הם מסיני, אלא שאין כל אדם יכול ליזהר ולהתרגל בכך. מ"מ כללא דמילתא יזהר כל אדם לקרות קריאת שמע באופן שיובן כל מלה ומלה יפה בפירושו וטעמו, ושלא ישתנה משמעות שום תיבה ע"י שיבוש קריאתו:

סעיף כו

יש נוהגין לקרות קריאת שמע בקול רם ויש נוהגין לקרותו בלחש, ונהרא ונהרא ופשטיה, ופוק חזי מאי עמא דבר כי שניהם לשם שמים יכונו. האומרים בקול רם נותנים טעם לדבריהם כדי לעורר הכוונה, והאומרים בלחש יאמרו שכן יוכלו ליזהר יותר שלא ידברו בנתיים. מ"מ פסוק ראשון הכל יאמרוהו בקול רם כדי לעורר הכוונה כמו שכתבתי לעיל בסימן שקודם זה [סעיף ה], וכן נוהגין בכל המקומות. יש אומרים שצריך השליח צבור להשמיע קולו בשמע ישראל כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שמים יחד:

אליה זוטא סימן סא ס"ק ו

(ו) ואם לא אמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אין מחזירין אותו (שלטי גיבורים):

לבוש אורח חיים סימן תריט

סעיף ב

וקורין קריאת שמע בברכותיה, ונוהגים לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקול רם, משום שמצינו^(נ) במדרש [דב"ר ב, לו] כשעלה משה למרום שמע למלאכי השרת שהיו מקלסין להקב"ה ברוך שם כבוד וכו', והורידה לישראל וצוה להם לאומרו בחשאי, משל לאדם שגנב חפץ מפלטרין של מלך ונתנו לאשתו ואמר לה אל תתקשטי בו אלא בצנעא בתוך ביתך, כן כל השנה אומרים אותו בלחש, אבל ביום כיפור שאנו כמלאכי השרת כדאמרינן במדרש שהבאתי לעיל סימן תר"ו [ס"ב]: * הג"ה ועיין לעיל סימן ס"א סעיף י"ג: אומרים אותו בפרהסיא ובקול רם.

אליה זוטא סימן תריט ס"ק ח

(ח) תמיהה לי דלעיל סימן ס"א סעיף י"ג כתב טעם דאמרינן בלחש משום דלא אמרו משה ע"ש. וכן קשה על הטור שכתב כמו הלבוש וכן הכא והתם. וראיתי במטה משה סימן תתס"ט [תתסח] שכתב דהא דמשה לא אמרה משום דלא היו כולם בלב שלם, ועדות שנמצא אחד מהם פסול, בטלה, ולכך תקנו בלחש דאז מי שאין לבו שלם לא יאמרו כלל, אבל ביו"כ עם ה' אלה וכולם מייחדים בלב שלם ע"כ. ולי נראה דאיתא בפסחים [נו ע"א] דאם יש תרעומת המינין אומרים בקול רם, וביו"כ דמתירין להתפלל עם העבריינים חיישינן קצת לתרעומת המינין. ומ"מ על הטור ולבוש קשיא דה"ל לכתוב טעם לפי טעם דלעיל:

לבוש אורח חיים סימן סג

סעיף ה

...ונראה לי שפסוק ראשון שהוזכר בכל זה הענין כולל ג"כ עמו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהוא גם כן בכלל קבלת עול מלכות שמים ויש לו כל דין פסוק ראשון לענין זה, נ"ל:

מגן אברהם סימן סא ס"ק יא

יא צ"ל ברוך שם כו' - ואם לא אמר בשכמל"ו אין מחזירין אותו [ב"ח ש"ג] ולבוש כתב שאפי' אמרו ולא אמרו בכוונה צריך לחזור וכ"מ רס"י ס"ו וס"ג,ה:

ביאור הלכה סימן סא

* אחר וכו' בשכמל"ו - עיין במ"ב לענין בדיעבד אם לא אמרו. הנה המ"א הביא בשם השה"ג והב"ח שאין מחזירין אותו והלבוש פוסק דמחזירין אותו והנה אף שמדברי המ"א משמע דמסכים עם הלבוש שמחזירין אותו והכונה להחזירו לראש כמו שמוכח בס' ח"א כלל כ"א או עכ"פ לבשכמל"ו מ"מ לענ"ד נראה שהדין עם הש"ג וב"ח עיין בפסחים נ"ו ע"א ר"ם אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים בשכמל"ו ובברייתא שנייה אלו ואלו שלא ברצון חכמים וכו' אלא שלא מיחו בהם חכמים ואם איתא דמחזירין אותו ולא יצאו ידי חובת ק"ש עי"ז היה להם למחות בהם כמו על אידך דברים דלא היה איסור דאורייתא בהם ג"כ כמ"ש שם בגמרא ואעפ"כ מיחו בהם ועוד דלמה לן לעשות פלוגתא רחוקה בין ר' יהודה לר"ם שסבר שם דלא היו מפסיקין ופירש רש"י בין אחד לואהבת ועיין שם במהרש"א דלפי סברת ר"ם לא היה צריך כלל לומר בשכמל"ו לפירוש רש"י אלא ודאי דאף לר"ם בדיעבד אין מחזירין אותו. ועוד מריש פ"ב דברכות מוכח כדברי דאיתא שם היה קורא בתורה [פרשת ק"ש כדפירש"י] והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא והלא לא אמר בשכמל"ו א"ו דיצא בדיעבד. והתייבא אם נפרש אם כיון לבו לצאת (דז"ל הגמרא שם ש"מ מצות צריכות כונה מאי אם כיון לבו לקרות לקרות והא קא קרי בקורא להגיה) נוכל לאמר ג"כ דמיירי דאמר בשכמל"ו אבל אם נפרש כיון לבו לקרות בתורה סתם ואעפ"כ יצא כדחיית הגמרא שם בודאי לא מיירי דאמר בשכמל"ו ואעפ"כ יצא [הג"ה וסבור הייתי להעמיס ענין זה בדברי הירושלמי רפ"ב דברכות במה שאמר שם ואינו מפסיק ולא תניינתה וכו' היינו האם אינו מפסיק לומר בשכמל"ו ואעפ"כ לא תני דבר זה וה"ה לענין הברכות אפשר דוקא אם בירך אותם עי"ש בירושלמי וא"כ יהיה מזה סיעתא לדברי הלבוש אך מדהשמיטו הפוסקים זה מסתמא אין מפרשין כן להירושלמי] ואין לדחות דהמשנה אתיא כר"ם הנ"ל דאין לומר בשכמל"ו חדא דר"ם גופא סובר דצריך לומר בשכמל"ו כמו דאיתא להדיא בירושלמי בפסחים בפ' מקום שנהגו ואפילו לרש"י הנ"ל דהיה לו גירסא אחרת בירושלמי בזה כמו שכתבו המפרשים מ"מ אין לומר כן דא"כ איך העתיקו כל הפוסקים את דין המשנה בסתמא ולא אישתמיט אחד מהם לומר דלדין דפסקין כר"ם לא יצא בסתמא רק אם אמר בשכמל"ו אלא ודאי דבכל גווני יצא. ומה שהביא המג"א ראייה מסימן ס"ו דשם פוסק דאין להפסיק באמירת בשכמל"ו אם לא שירא שמא יהרגנו אלמא דהוא בכלל קבלת מ"ש כמו פסוק ראשון של שמע אין ראייה לזה דגם אנו מודין דעצם אמירת בשכמל"ו הוא ענין גדול אבל אין ראייה מזה שאם דילג שיצטרך לחזור לראש דגם אם דילג מגופא של הפרשה אם לא שגילתה לנו התורה והיו שלא יקרא למפרע לא היה צריך עי"ז לחזור לראש ומנין לנו להחמיר ג"כ באמירת בשכמל"ו דתקנו והוסיפו רבנן. ולולי דמסתפינא הו"א דגם הלבוש מודה בזה דלא אמר רק שצריך לחזור ולא הוי כשאר פסוק שבק"ש שאין צריך לחזור עבור הכונה אפילו אם לא התחיל עדיין הפסוק שאחריו ונ"מ אם הוא עומד קודם ואהבת אבל אם כבר קרא ק"ש אך שדילג בשכמל"ו אין צריך לחזור עבור זה רק יאמר אותו במקום שנזכר ואפשר דג"ז אין צריך מצד הדין:

חתם סופר מסכת פסחים דף נו עמוד א

ולא היו מפסיקין. פי' בתו' בין שמע ישראל להשם וכו' וצ"ל בין אחד לואהבת היו מפסיקים דאל"ה א"א למטעי שאומרי' כן להקב"ה שישמע תפלתם ואיך יאמר להקב"ה ואהבת אע"כ שלעצמו או לחברו אומר כל א' אתה ישראל שמע כי ה' אלקינו הוא אחד ואהבת אותו בכל לבבך אעכ"ל שהיו מפסיקים בין אחד לואהבת והיה נראה בפסוק ראשון כמתפלל לה' שישמע תפלתו ופ' ואהבת הוא קורא בתורה דברי מרע"ה. והא"ש דלר"ם אמר לא היו מפסיקים וק' הרי איהו ס"ל ברצון חכמים היו עושין וק' נהי שלא מיחו בידם איך יצוייר שיהיה מעשה כזה ברצון חכמים ואולי י"ל דר"ם לטעמי' דס"ל פ"ב דברכות כוונת הלב הן הן הדברים ולא אכפת לן במשמעות הקריאה אלא בכוונה וכוונתם היתה טובה אמנם לפי הנ"ל י"ל דאין מפסיקין דאמר ר"ם היינו שלא היו מפסיקין כלל לא בין שמע להשם ולא בין אחד לואהבת לכן ה' ברצון חכמים אכן לשיטת דאיכא קפיידא נמי בהא שיאמרו שקורא כל הפרשה כקורא בתורה ולא כמקבל מ"ש צ"ל דר"ם לטעמי' דאחר כוונת הלב הן הן הדברים וק"ל. ועי' בתר"י פ"ב דברכות דמפרש לא היו מפסיקים בפסקי טעמי' שהו' קורא בלא טעמים:

פחד יצחק – יום הכיפורים – ר' יצחק הוטנר מאמר ה פרק ב

...
 שמים בשלמות כמו שאמרנו. והרי אנו צריכים לקבל עלינו מלכות שמים כמו יעקב שהיה מקבל מלכות שמים בשלמות, ולכך תיקנו שיאמרו בחשאי. באמת האדם מצד שיש בו נשמה נבדלת שהיא יושבת בנסתר, והנשמה היא קדושה נבדלת, יכול לומר בשכ"מ. לפיכך תיקנו שיאמרו אותו בחשאי כמו שהנשמה שהיא קדושה יושבת בסתר. וגומר. לכך קאמר בגמ' דאם נאמר בשכ"מ הרי זה גנאי, שהרי אין האדם שאינו קדוש ראוי לזה, ואין ראוי לו לומר בשכ"מ. כי אין ראוי רק למי שהוא קדוש לגמרי. לא נאמר, יש כאן וגומר. כי מצד הנשמה יש לאדם גם כן לומר בשכ"מ, רק הגוף הוא מעיב וגומר. כמו שאמרו בכרכות מה הקב"ה יושב בנסתר, כך הנשמה יושבת בנסתר. ומאחר כי בשכ"מ היא לנשמה בלבד, תיקנו לומר אותו בחשאי ובהסתר. וזה שאמרו משל לבת מלך, מדמה

ה. עיין מהר"ל ספר הנתיבות נתיב העבודה פרק ז', שהביא דברי הגמ' פסחים לענין אמירת כרוך שם כבוד מלכותו בקריאת שמע. אמרי רבנן היכי נעבד, נימריה לא אמרו משה, לא נימריה הא אמריה יעקב. התקינו שיהיו אומרים בחשאי. וגומר. משל לבת מלך שהריחה צוקי קדרה. תאמר, יש לה גנאי, לא תאמר יש לה צער, הביאו לה בחשאי. ותב על זה המהר"ל בזה הלשון: "כי זה שיעקב אמר בשכ"מ הוא עוד יותר ממה שאמרו השבטים שמע ישראל, וברכת זו דבשכ"מ אינו ראוי רק למי שאינו גשמי. וראוי הברכה הזאת לעליונים אשר הם בלא גוף והם נבדלים. וליעקב שהיה אחד מן האבות הקדושים, בפרט ליעקב שהיה קדוש, כמו שאמרנו זה במקום אחר, דכתיב והקדישו את קדוש יעקב. ולכך במקום קדוש כמו בית המקדש עונים גם כן בשכ"מ. ולכך יעקב שהיה הקדוש, ראוי לו לומר בשכ"מ כאשר שמע מן בניו שמע ישראל. ומה

יד. והנקודה הפנימית בזה היא כי שבת האחדות בכל מקום דומה הוא להזכרת השם במקדש. אלא שסוף סוף, אין בזה אלא מבחינת המחשבה, כי אף אם אמנם שבת האחדות מחייב הוא את כונת הכתיבה של שם הוי"ה, מכל מקום אין חובה זו אלא חובת כונה. אבל כפה הרי אנו קוראים גם את השמות ד, "שמע ישראל" בכינוי האדנות. ונמצא דנהי דמבחינת המחשבה דומה היא למקדש, דעונים שם בשכ"מ, מכל מקום מבחינת האמירה עדיין זה דומה לגבולין, דאין אומרים שם בשכ"מ. ועל כן התקינו לומר בחשאי, שכן הלחש הוא ממוצע בין מחשבה ודיבור.

פחד יצחק

עט

מאמר ה

ממש להפך, כי מניעת ה, "קול רם" של בשכ"מ הוא דוקא מצד ההעלאה שיש בבשכ"מ כלפי השבחה של "שמע ישראל". ועל זה אמרנו כי חידוש זה מבקיע הוא את לב העובדים שהורגלו למעום ב, "הלחש" של בשכ"מ מעם של הנמכה. אמנם מתוך מה שנתבאר כאן בדעתו של המהר"ל, יוצא לנו כי שיטת המהר"ל והשיטה המורגלת נסקרות הן במקירה אחת, ושניהן הן שני צדדים של אותו המטבע. משל הרבה ממדרגת המחשבה שהיא בת-חורין מהגבלה זו. ועל כן מתוך לחכמים והדיוטים שהיו משתתפים במסיבה אחת, ונכנס לשם אדם אחד, ואמר בפניהם דבר שהיה בו משמעות כפולה: משמעות אחת את הבשכ"מ בקול רם, והרי הוא אומר בחשאי. וזה הוא הדבר רוממה מאד, ומשמעות שניה פשוטה מאד. ונמצא אדם זה ממשיך עליו את התרעומות של החכמים ושל ההדיוטים גם יחד. כי החכמים תופסים בדיבורו רק את המשמעות הרוממה, וממילא הם מתרעמים על שאמר דבר מרומם זה בפניהם של ההדיוטים. וההדיוטים התופסים בדיבורו רק את המשמעות הפשוטה, מתרעמים עליו על שאמר דבר פשוט כזה בפניהם של החכמים. וכשאדם זה אומר דיבורו בלחש, שיש בקבלת עול מלכות שמים ד, "שמע ישראל" חידוש שלא מצינו חושבים החכמים כי הלחש הוא מפני הזהירות שלא לגלות דבר דוגמתו במקום אחר. דהיינו כי בהכוונה שולט הכתיב, בעוד שבהדיבור יקר כזה להדיוטים; וההדיוטים חושבים כי הלחש הוא מפני הבושה שיש פי שדברי מהר"ל הם הפכים ממש להכרי השיטה המפורסמת, מכל מתירה אם נאמר כי בכונתו של האדם הלוחש נכללו שני הפכים: מקום לא רק שאין ניגוד ביניהם, אלא שהם מצטרפים זה לזה מניעת הרמת הקול מפני הנשגביות שבדבר ומפני הפחיתות שבדבר. לשלימות אחת.

מזו. וכאן הגענו למקור החידוש כדרכו של המהר"ל בזה. כי בעוד אשר לפי הדרך הכבושה והמפורסמת כפי סופרים וספרים, מניעת ה, "קול רם" של בשכ"מ היא מצד ההורדה שיש בבשכ"מ כלפי השבחה של "שמע ישראל"; הנה לפי דרכו של המהר"ל הנ"ל, הוא

יז. וממשיכים אנו את הקו הלאה. עד כאן נתבאר לנו כי אל ה, "בלחש" של בשכ"מ מגיעים אנו משני צדדים. אמנם בהירות של הענין דורשת היא את ההשלמה, כי גם אל עצם ההכרה של אמירת בשכ"מ בקבלת עול מלכות שמים מגיעים אנו מאותם שני הצדדים עצמם. הצד האחד הוא אותו שנתפרש לנו כדרכו של המהר"ל כי שבת האחדות ד, "שמע ישראל" מחייב הוא את הבשכ"מ כדרך שההזכרה במקדש מחייבת את עניית בשכ"מ. וזה הוא מבחינת מדרגת המחשבה ד, "שמע ישראל" כנ"ל. והצד השני המוביל אל הכרה אמירת בשכ"מ בקבלת עול מלכות שמים הוא מתוך מדרגת הדיבור ד, "שמע ישראל".

מזו. מתוך מה שנתבאר לנו בפרק זה נמצינו למדים כי ענינו של בשכ"מ הוא ממש ככל החזיון של המשל הנ"ל. קבלת שבחי האחדות ד, "שמע ישראל" משכינים במחשבה את הארת הכתיב של שם הוי"ה, ובכל מקום שהארה זו שולטת, אין מובנו של "שם כבוד מלכותו" אלא על שם-האדנות העצמי, ולא על שם-הכינוי-שלי-אדנות. אמנם שלילת כינוי-האדנות אינה אלא במדרגת המחשבה, כי מדרגת הפה אינה יכול לסבול שלילה זו. שהרי הפה מכבא את השמות ד, "שמע ישראל" כדרך שהוא מכבא כל השמות, דהיינו בכינוי האדנות. ועל כן אין המחשבה יכולה להביע את הבשכ"מ בקול רם דהלא הקול נכנס לתוך הפה, ולפי פירוש המחשבה בבשכ"מ הענין הוא הרבה יותר נשגב ממדרגת הפה, וממילא מתוך הזהירות שלא להשמיע דבר יקר במקום בלתי מוכן לכך — לוחשת היא המחשבה

יח. וענינו של הכרה זה כך הוא: קבלת עול מלכות שמים פירושה הוא ניקוי הלב מכל סוג של תרעומות כלפי הנהגת ההשגחה